

Cuprins

Partea întâi.	5
Partea a doua	117
Partea a treia.	249
Appendix. <i>Principiile Nouvorbei</i>	331

George Orwell: *Nineteen Eighty-Four*

© The Estate of the late Sonia Brownell Orwell

© 2002, 2012 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Accastă carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © iStockphoto.com/stokkete

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

ORWELL, GEORGE

O mie nouă sute optzeci și patru/George Orwell; trad. din lb. eng. de Mihnea Gafița. – Iași: Polirom, 2012

ISBN print: 978-973-46-3202-2

ISBN ePub: 978-973-46-2573-4

ISBN PDF: 978-973-46-2574-1

I. Gafița, Mihnea (trad.)

821.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

O GEORGE
RWELL

O mie nouă sute
optzeci și patru

Traducere din limba engleză
de Mihnea Gafița

POLIROM
2012

— Datoria față de Partid?! – întreabă Julia prompt. Și cu am fost la școală, iubire. Probleme sexuale – o dată pe lună, la fetele peste paispe ani. Și-n Liga Tineretului la fel. Ți se bagă în cap ani în șir. Și dă-mi voie să-ți spun că-n cele mai multe cazuri prinde. Da' nu poți să știi niciodată: oamenii sînt atît de ipocriți!

Începe să dezvolte acest subiect. Cu Julia, se vede, oricum ai da-o, tot la viața sexuală ajungi și, de îndată ce trece la lucrurile astea, dovedește multă istețime. Spre deosebire de Winston, ea a priceput care este sensul austerității în materie sexuală a Partidului. Nu e vorba numai că instinctul sexual se manifestă într-o lume a lui proprie, pe care Partidul nu o mai poate controla și care, deci, trebuie suprimată prin orice metode. Mai important este faptul că privațiunile sexuale au ca efect isteria, ceea ce este de dorit, pentru că isteria poate fi transformată în febră războinică sau în adulara conducătorului. Julia exprimă lucrurile astea mai simplu:

— Cînd te regulezi, îți consumi energia și pe urmă te simți fericit și ți se rupe de orice al'ceva. Ei nu te pot lăsa să ajungi în situația asta. Trebuie să dai pe dinafară de energie tot timpul'. Ce rost are mărșăluitul ăsta în sus și-n jos, și uralele, și datul din steaguri? Nu mai ai voie să ți se scoale și-atunci te consumi în felul ăsta. Dacă-n sinea ta te simți satisfăcut, nu te doare-n cur de Fratele cel Mare, de Planurile Trienale, de Minutele de Ură și de tot rahatul ăsta nenorocit?!

Foarte adevărat, se gîndește Winston. Între abstenență și ortodoxia politică este o legătură profundă. Pentru că, altminteri, cum s-ar putea menține exacerbarea obligatorie a fricii, a urii și a credulității tembele de care Partidul are nevoie la membrii săi? Numai încătușînd un instinct puternic și folosindu-l ca forță motrice. Atracția sexuală este o primejdie pentru Partid și atunci Partidul a pus-o la lucru în

folosul său propriu. Ca și cu instinctul filial. Cum nu se poate desființa familia, oamenii sînt încurajați să-și iubească progeniturile aproape ca pe vremuri. Pe de altă parte, însă, copiii sînt sistematic montați împotriva părinților și învățați să-i spioneze și să raporteze orice formă de deviație de la linie. Familia a devenit nici mai mult, nici mai puțin decît un auxiliar al Poliției Gîndirii, o metodă prin care tot omul trăiește, zi și noapte, înconjurat de niște turnători care-i cunosc orice intimitate.

Deodată, gîndul i se întoarce la Katherine. Da – Katherine l-ar fi denunțat, fără doar și poate, Poliției Gîndirii, dar, din fericire, era atît de proastă, încît nu a realizat niciodată cît de neortodoxă era gîndirea lui. Adevărul este că și-a adus aminte de ea în acest moment din cauza căldurii insuportabile care i-a umplut fruntea cu broboane de sudoare. Începe să-i povestească Juliei ceva ce s-a întîmplat – sau, mai degrabă, a fost cît pe-acî să se întîmple – într-o altă după-amiază sufocantă, cu vreo unsprezece ani în urmă.

La vreo trei sau patru luni după ce se căsătoriseră, luau parte amîndoi la o excursie în grup pe undeva prin Kent și, cum-necum, la un moment dat au rătăcit drumul. Rămăseseră în urma celorlalți cu cîteva minute, atîta tot, dar au luat-o greșit și s-au trezit deodată blocați, la marginea unei vechi cariere de cretă. Era ca un fel de faleză verticală de zece-douăzeci de metri înălțime, iar jos era plin de bolovani. În jur nu era nimeni, așa încît nu aveau pe cine să întrebe de drum. Cînd și-a dat seama că se rătăciseră, Katherine a devenit foarte nervoasă. Chiar și atîta lucru îi dădea sentimentul vinovăției – că se despărțise pentru un moment de turma gălăgioasă de excursioniști. Voia s-o ia repede înapoi pe drumul pe care veniseră și să caute în direcția opusă. Dar tocmai atunci Winston a zărit cîteva tufe de flori care creșteau din crăpăturile stîncilor de dedesubt. Una dintre tufe avea flori de

două culori, fucsină și purpură, care, dacă te uitați atent, creșteau din aceeași rădăcină. Cum nu mai văzuse așa ceva, a strigat-o pe Katherine, să vină să vadă și ea: „Ia uite, Katherine! Uită-te la florile-alea. Tufa aia de jos de tot. Nu ți se pare că e-n două culori diferite?!“ Ea o pornise deja înapoi, dar s-a întors, destul de iritată, ca să se uite. S-a aplecat peste marginea falezei, să vadă mai bine. El, care stătea în spatele ei, a apucat-o de mijloc și o ținea bine, să nu cadă. În clipa aceea și-a dat seama deodată că erau absolut singuri. Nici țipenie de om nicăieri, nu se mișca nici o frunză, nici o pasăre. Într-un asemenea loc, posibilitatea să fi existat vreun microfon ascuns era aproape nulă și, oricum, chiar dacă ar fi existat, n-ar fi înregistrat decât sunetele. Totul se petrecea la ora cea mai fierbinte și mai somnolentă a după-amiezii. Și lui i-a trecut prin cap gândul că...

— De ce nu i-ai dat un brînci ca lumea? – îl întrerupe Julia. Eu așa aș fi făcut.

— Da, dragă, tu așa ai fi făcut. Și eu aș fi făcut așa, poate, dacă aș fi fost pe-atunci omul de-acuma. Sau poate că n-aș fi făcut nici atunci – în fine, nu știu sigur.

— Și-acuma-ți pare rău că n-ai profitat de ocazie?

— Da – dacă stau să mă gîndesc, îmi pare rău.

În timp ce vorbesc, cum șed unul lângă altul pe jos, în praf, Winston o trage pe Julia mai aproape de el. Ea își reazemă capul de umărul lui, reușind, cu mirosul plăcut al părului ei, să-i mai alunge din nas putoarea de găinaț. Ce tinără este! – se gîndește Winston. Ea mai așteaptă ceva de la viață, dar uite, nu înțelege că nu rezolvi nimic, cu un om care te incomodează, dîndu-i brînci într-o prăpastie.

— De fapt, situația tot aia ar fi fost, zice el.

— Și-atunci, de ce-ți pare rău că n-ai împins-o?

— Pur și simplu pentru că aleg un lucru pozitiv, și nu unul negativ. În jocul ăsta de care ne-am apucat noi, nu putem cîștiga. Însă unele feluri de a pierde sînt mai bune decît altele, atîta tot.

Îi simte umărul zvîcnind a dezaprobare. Ori de cîte ori spune asemenea lucruri, ea îl contrazice. Ea nu poate accepta ca pe o lege a naturii faptul că individul este întotdeauna învins. Într-un fel, își dă și ea seama că soarta îi este pecetluită și că, mai devreme sau mai tîrziu, Poliția Gîndirii tot o s-o prindă și o s-o omoare, dar cu cealaltă jumătate a minții crede că ai putea, cumva, să-ți construiești o lumea a ta, proprie și secretă, în care să trăiești cum vrei tu. Și că nu-ți trebuie decît noroc, șiretenie și îndrăzneală. Ea nu poate înțelege că nu există ceea ce se numește fericire, că singura victorie posibilă se află undeva, în viitorul îndepărtat, mult după moartea lor, și că, din clipa în care au declarat război Partidului, sînt deja niște oameni morți.

— Noi sîntem cei morți, zice Winston.

— Ba n-am murit încă, i-o întoarce Julia, mai mult decît prozaic.

— Nu, fizic nu. Peste șase luni sau un an, poate peste cinci. Mie mi-e frică de moarte. Tu ești mai tînără, așa că probabil că ți-e și mai frică decît mi-e mie. Sigur că o să-ncercăm s-o aminăm cît putem de mult. Da' chiar și așa nu rezolvăm mare lucru. Cîtă vreme oamenii or să mai aibă ceva omenesc în ei, moartea și viața or să-nsemne același lucru.

— Ei, rahat! Cu cine-ai prefera să te culci, cu mine sau cu vreo moartă?! Ție nu-ți place să trăiești? Nu-ți place să poți spune: uite, asta sînt eu, am două mîini, am două picioare, exist, deci sînt o ființă vie? Nu-ți place treaba *asta*?!

Vorbind, se răsucește cu fața spre el și-și lipește pieptul de al lui. Prin salopetă, Winston îi frămîntă sîinii mari și totuși tari. Trupul ei mai revarsă un strop de tinerețe și de vigoare peste al lui.

— Ba da, *asta*-mi place, zice el.

— Ei, atunci termină cu vorbitul despre moarte. Bun, ascultă, iubitule, trebuie să ne punem de acord unde ne vedem data viitoare. Cred că de-acum putem merge liniștiți acolo, la locul din pădure, că l-am

lăsat destul să se odihnească. Da' de data asta, trebuie s-o ici prin altă parte. M-am gândit cu cum facem. Ici trenul... Stai, uite, îți fac o schemă.

În felul ei practic de a fi, adună o grămăjoară de praf de pe jos și, luînd un pai dintr-un cuib de porumbel, se apucă să traseze o hartă pe podeaua cămăruței de deasupra clopotelor.

4

Winston aruncă o privire circulară peste cămăruța sărăcăcioasă de la etajul prăvăliei domnului Charrington. Lîngă fereastră, se găsește patul enorm gata făcut, cu niște pături jerpelite și o pernă mare, fără față de pernă pe ea. Ceasul demodat, cu cadranul de douăsprezece ore, ticăie pe polița de deasupra căminului. Într-un colț, pe măsuta rabatabilă, tronează *presse-papiers*-ul pe care l-a cumpărat ultima oară cînd a mai fost pe aici și care licărește discret în semiobscuritate.

Pe grătarul din fața căminului se află o sobă cu petrol din tablă laminată, o cratiță și două căni pe care le-a procurat domnul Charrington. Winston aprinde arzătorul și pune niște apă la fiert în cratiță. A adus cu el un pachet de cafea Victoria și cîteva tablete de zaharină. Ceasul arată șapte-douăzeci: de fapt, nouăsprezece-douăzeci. Julia trebuie să vină la nouăsprezece-treizeci.

În pieptul lui Winston, inima zvîcnește, șoptindu-i: nebunie, nebunie conștientă, gratuită și sinucigașă. Ceea ce fac ei este tocmai crima pe care un membru al Partidului o poate ascunde cel mai puțin. Adevărul este că lui i-a venit în cap ideea, mai întîi sub forma unei viziuni: și-a imaginat *presse-papiers*-ul de sticlă oglindindu-se în tăblia lustruită a măsutei rabatabile. Așa cum, de altfel, a și prevăzut, domnul Charrington nu a avut nici o obiecție să-i închirieze camera. Este clar că îi pare bine de cei cîteva dolari

în plus pe care-i cîștigă. Și nici nu a părut șocat, nici nu l-a jignit pe Winston arătîndu-se curios, cînd el i-a spus verde în față că vrea camera pentru o relație amoroasă. Nu a făcut altceva decît să privească undeva înainte și în podea, emițînd cîteva generalități, cu o diplomatie care dădea impresia că este pe jumătate invizibil. Important lucru, a zis domnul Charrington, să ai puțină intimitate. Cine nu-și dorește un loc unde să poată sta singur din cînd în cînd? Și, cînd cineva reușește să găscască un asemenea loc, este o problemă elementară de delicatețe ca toți cei care mai sînt la curent cu situația respectivă să se prefacă, nu-i așa?, a nu ști nimic. Apoi a adăugat, parcă evaporîndu-se cu totul el însuși din lumea reală, că, dacă pe Winston îl interesează, casa are două intrări, dintre care una prin spate, care dă într-o alee.

Jos, sub fereastră, se aude cum cîntă cineva. Winston aruncă o privire afară, stînd cu mare atenție în spatele draperiei de muselină. Fiind iunie, soarele este încă sus pe cer și, în curtea inundată de lumină deasupra cărcia dă fereastra, vede o femeie monstruoasă, solidă ca o coloană normandă, cu brațele de un roșu-închis, care poartă strîns în jurul mijlocului un șorț făcut din pînză de sac și se plimbă tot timpul cu pași apăsați între o copal de spălat rufe și o sîrmă de întins, agățînd cu cîrlige la uscat niște pătrate de pînză albă – scutece de copil trebuie să fie, se gîndește Winston. Iar cînd nu are gura căscată și plină cu cîrlige de rufe, cîntă cu o voce de contralto:

„N-a fos' dăcît amăgire,
Ș-a zbura' ca o zi dă-april',
Da' o privire ș-un cuvîn' și visu' ce-au născu',
Mi-au lua' cu iele sufletu'”.

Melodia asta bîntuie deja prin Londra de cîteva săptămîni. Este unul dintre nenumăratele cîntece